

14.1.2021

Tuusulan kunta, kaavoitus
Karjalainen Vilma
PL 60
04301 Tuusula

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuuseon lausunto Jokelan keskustan yleissuunnitelmasta

HEL 2020-012780 T 10 03 01

Tuusulan kunta on pyytänyt Keski-Uudenmaan alueelliselta vastuuseolta lausuntoa Jokelan keskustan yleissuunnitelmasta. Museo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristön vaalimisen ja arkeologian näkökulmasta.

Tuusulan kuntastrategian kauden 2018–2021 tavoitteisiin on kirjattu Jokelan keskustan tiivistäminen rataan tukeutuen sekä taajaman veto-voimatekijöiden vahvistaminen. Jokelan keskustan yleissuunnitelman tavoitteena on ollut tutkia mahdollisuuksia tiivistää Jokelan keskustan aluetta ja ympäristöä.

Jokelan keskustan yleissuunnitelma on asemakaavoitusta ohjaava viitetsuunnitelma, joka esittelee yhden mahdollisen tulevaisuudenkuvan. Yleissuunnitelma kartoittaa kehittämisen kohtia Jokelan taajaman keskustassa, sekä esittää rakennuttajille ja maanomistajille mahdollisuuksia. Yleissuunnitelmassa Jokelaa pyritään kehittämään vehreänä puutarhakaupungin keskuksena, joka huomioi potentiaalinsa radanvarsi-taajamana. Kulttuuri- ja teollisuushistoriaa, luontoa ja pienipiirteistä taajamaympäristöä pyritään korostamaan.

Ajatus Jokelan taajaman kehittämisestä puutarhakaupunkimaiseksi esiteltiin ensimmäisen kerran vuosituuhannen vaihteessa, kun Jokelan keskusta-alueelle laadittiin pilottisuunnitelma osana laajaa ”Asemanseutujen lähiympäristön kehittäminen” -projektia. Laaditussa Jokelan asemanseutujen ja keskusta-alueen ideasuunnitelmassa (Uudenmaan liitto, 2000) Jokelan keskeisiksi vahvuuksiksi tunnistettiin radanvarsisijainnin lisäksi hyvät sisäiset kasvumahdollisuudet (vajaasti rakennettu keskusta-alue), sekä vahvat identiteettitekijät, kuten teollisuushistoria lukuisine lampineen.

14.1.2021

Yleissuunnitelman suunnittelualue rajaa sisälleen Jokelan ydinkeskustan ja sen ympäristön. Taajamakuvallisesti suunnitelma jakautuu viiteen tunnistettavaan osa-alueeseen, joilla on oma identiteettinsä. Keskustien varsia ympäröivät tiivistyvät asuin- ja liikerakentamisen korttelit. Katua vierustavat rakennukset sopeutuvat kyläkeskuksen matalaan ja inhimilliseen mittakaavaan, muun ympäristön kasvaessa korkeutta. Keskustien varren rakentaminen säilyy pienipiirteisenä ja ottaa vaikutteita alueen vanhoista liikerakennuksista. Keskustien ja Asemanraitin ympärille muodostuu Jokelan kaupallinen keskusta-alue, jolle sijoittuu suurin osa kaupallisista palveluista. Jokelan julkisen rakentamisen sydän muodostuu Koululammen, koulukeskuksen ja Notkokuiston ympäristöön. Yleissuunnitelman mukainen rakentaminen mahdollistaisi Jokelaan n. 2 300 uutta asukasta. Osa esitetyistä rakentamisesta tosin korvaisi nykyisiä rakennuksia, joten todellinen asukasmäärän kasvu olisi pienempi. Suurin osa uudesta asutuksesta sijoittuisi tiilitehtaan ympäristöön, jossa on nykyisin runsaasti rakentamatonta maata.

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto

Yleissuunnitelmaa esitellään yksityiskohtaisesti suunnitelmissa Jokelan keskustan tavoitemalli 2050+ (Puutarhakaupungin keskustan yleissuunnitelma) sekä Jokelan keskustan viherrakentamisen yleissuunnitelma (selvitys puutarhakaupunkimaisen taajaman kehittämisestä).

Selvityksien aineisto ja esitetyt ratkaisut ovat pääsääntöisesti hyvin ja selkeästi esitettyjä, mutta museon lausunnossa keskitytään kulttuuriympäristönäkökulman voimistamiseen ja joidenkin suunnitelmassa esitettyjen premissien virheellisyyksien oikomiseen.

Suunnittelualue sijoittuu osittain Jokelan teollisuusalueen valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen alueelle. Suunnitelmissa mainitaan RKY-status, muttei mainita statuksen oikeusperustaa ja tästä aiheutuvia kaavoituksellisia tavoitteita. Jokelan teollisuusalueen osalta tavoitteena on valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen rakenteen ja taajamakuvan sekä jo alueilla olevien rakennusten ja ympäristön turvaaminen sekä täydennysrakentamisen ja muiden muutosten sopeuttaminen kulttuuriympäristön ominaisluonteisiin ja erityispiirteisiin.

Vaikka Jokelan taajaman osalta on keskusteltu puutarhakaupunkimaiseksi kehittämisestä jo kaksi vuosikymmentä, olisi selkeämpää tarkastella asiaa historiallisen teollisuustaajaman tiivistämisestä sekä täydennysrakentamisen ja viheraluesuunnitelman reunaehdoista suhteessa tiivistämiseen.

14.1.2021

Historian ja alueen identiteetin kannalta keskeistä on painottaa, että Jokela on yksi huomattavimmista Uudellamaalla pääradan varteen syntyneistä teollisuustaajamista. Jokelan syntymisen rautatien ohella mahdollistivat tiiliteollisuudelle keskeiset savikot ja alueen viljelemättömän takamaan luonne, joka edesauttoi läheisiä ruukkeja ja kartanoita suuntamaan toimintaansa Jokelan seisakkeelle. Tämän teollisuuden ympärille kasvoi kerroksellinen asuinrakentaminen.

Puutarhakaupungin keskustan yleissuunnitelmassa puutarhakaupunkiaatteen verrokkikohteina esitellään Tapiola, Haaga, Kauniainen ja Puu-Käpylä, vaikkei Jokelan rakentumishistorialla ole paljonkaan yhteisiä nimittäjiä kyseisten kohteiden kanssa. Puutarhakaupunki-ideaalin soveltaminen ja siihen sitoutuminen jo rakennettuun teollisuusympäristöön osaltaan hämärtää yhtäältä historiallista puutarhakaupunkiajatusta, sekä toisaalta Jokelan suhteen kaavan tavoitteita. Ongelmalliseksi tämän tekee esimerkiksi se, että suunnitelman Rakentamisen typologia –kohdassa esimerkkejä haetaan Jokelan konkreettisesta ja toteutuneesta historiasta irrallaan olevasta puutarhakaupunkikontekstistä, eikä alueen omasta historiasta.

Suurin osa yleissuunnitelman uudesta asutuksesta sijoittuisi tiilitehtaan ympäristöön, jossa on nykyisin runsaasti rakentamatonta maata, ja jossa nimenomaan tulee ottaa huomioon rakennusten ja ympäristön turvaaminen, ja täydennysrakentamisen ja muiden muutosten sopeuttaminen kulttuuriympäristön ominaisluonteisiin ja erityispiirteisiin.

Nyt suunnitelmassa tehdashistorialliselle alueelle tuodaan puutarhakaupunkimaisia ja vihersuunnitelmassa jopa kartanomaisia ideaaleja, mikä ei perustu alueen historialliseen rouheaan teollisuushistorialliseen käyttöluonteeseen. Teollisuusympäristön täydennysrakentaminen on haastava tehtävä, mutta jolla kulttuuriympäristön näkökulmasta voisi olla esitettyä enemmän mahdollistava luonne, sekä historiallisten rakennusten käytön, että myös täydennysrakentamisen osalta.

Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo näkisi mieluusti tiilitehtaan ympäristön käsittelyssä teollisuushistorian painokkaamman huomioimisen. Tiilitehtaan placemaking-projekti vuonna 2019 antoi tämän kaltaiselle lähestymiselle suuntaviivoja, mutta yleissuunnitelmassa tätä ei ole otettu riittävästi huomioon. Samalla viheraluesuunnittelussa voisi tutkia enemmän paikan historian hyödyntämistä. Tällainen voisi olla esimerkiksi sen tutkiminen, miten tiilitehtaalle johtaneen puretun rataosuuden osoittaminen/korostaminen olisi istutuksellisesti mahdollista.

Matalahkona toteutunut Jokelan historiallinen taajama, ja yleissuunnitelman uudet korkeat tiivistämideaalit ovat lähtökohtaisesti ristiriidassa-

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

4 (4)

14.1.2021

sa. Aseman itäpuolelle esitettyjen 8-kerroksisten rakennusten ja tiilitehtaan ympäristön (varsinkin luoteispuolelle esitetyn 5-kerroksinen kerrostalon) maisemavaikutuksia tulee suunnitelmassa avata.

Lisätiedot

Juha Vuorinen, tutkija, puhelin: 310 36940
juha.h.vuorinen(a)hel.fi

Kulttuuriympäristötiimi, kulttuuriympäristöpäällikkö

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Postiosoite
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin
+358 9 310 1060
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
fi0680001200062637
Alv.nro
fi02012566